



Rodzina – zagrożenia i problemy

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Sylwia Chutnik, *Chłopaki nie płacą. Liczba zarejestrowanych dłużników alimentacyjnych sięga prawie 300 tys.*, dostępny w internecie: wysokieobcasy.pl [dostęp 26.09.2019 r.].
- Źródło: Piotr Szukalski, *Solidarność pokoleń. Dylematy relacji międzypokoleniowych*, Łódź 2012, s. 20–21.
- Źródło: Żaneta Urawska, *Czym jest Niebieska Karta?*, 30.09.2010 r., dostępny w internecie: www.infor.pl [dostęp 29.12.2019 r.].
- Źródło: Anna Jarmuż, *Przemoc ma płęć. Doświadczają jej głównie kobiety i dzieci*, 22.11.2015 r., dostępny w internecie: gloswielkopolski.pl [dostęp 30.12.2019 r.].
- Źródło: Piotr Szukalski, *Solidarność pokoleń. Dylematy relacji międzypokoleniowych*, Łódź 2012, s. 20–21.
- Źródło: *Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl, [dostęp 5.03.2020 r.].
- Źródło: *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*, 2005.



Zagrożenia, na jakie wystawiona jest współczesna rodzina, widać w perspektywie makrospołecznej. Uwidaczniają je procesy demograficzne, ekonomiczne i kulturowe. Mają one jednak określone konsekwencje na poziomie mikrospołecznym. Na przykład wzrastająca liczba rozwodów osłabia zaufanie do instytucji małżeństwa. To powoduje zwiększenie się ilości związków „na próbę”, czyli takich, które już z definicji są mniej stabilne (bo są bardziej odporne na działanie kontroli społecznej). Podobnie jest z procesami demograficznymi. Znajdujemy się zatem w błędnym kole: nasze indywidualne zachowania generują określone problemy makrospołeczne, które zwrótnie oddziałują na nasze indywidualne zachowania.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz współczesne typy rodziny, odwołując się do badań opinii publicznej.
- Wyjaśnisz problemy, jakie rodziny w Rzeczypospolitej Polskiej mają z realizacją różnych funkcji.

- Połączysz poszczególne problemy, jakie z realizacją wybranych funkcji mają rodziny w Polsce, z przyczynami tych problemów i ich konsekwencjami.

Przeczytaj

Splot różnych uwarunkowań, widocznych na poziomie makro (społeczeństwo) i mikro (konkretna grupa), powoduje, że trwałość i stabilność rodziny stają się wyzwaniem zarówno dla osób ją współtworzących, jak również dla polityki społecznej. Wiedzą o powiązaniach między działaniami indywidualnymi a problemami makrospołecznymi powinni być zatem zainteresowani nie tylko politycy, ale każdy członek społeczeństwa.

Wybrane typy rodzin współczesnych

Zobaczmy zatem, jakie przykładowe problemy mogą wynikać z faktu, że rodziny skonstruowane są w określony sposób (inaczej: są zaliczane do określonego typu).

Rodzina mała

Tzw. rodzina nuklearna. Jest to najczęściej rodzina dwupokoleniowa. To dominujący obecnie typ rodziny w Polsce. Składa się z rodziców i ich dzieci, które wraz z nabyciem dojrzałości społecznej powinny się usamodzielnić, opuścić rodziców i założyć własne rodziny. Zmniejszenie liczby dzieci w rodzinie ma swoje negatywne konsekwencje. Obniża się ilość krewnych w tych samych pokoleniach. Zubaża to proces socjalizacji, czego nie jest w stanie (dodatkowo) zniwelować udział starszych pokoleń w tym procesie. Rodzina nuklearna jest w coraz większym stopniu uzależniona od instytucji opiekuńczo-wychowawczych. Jednocześnie na coraz mniejszą liczbę dzieci przypada coraz większa liczba rodziców i dziadków wymagających opieki. To również uzależnia rodzinę od instytucji opiekuńczych. Uzależnienie to zwiększa dodatkowo wzrastająca średnia długość życia.

Rodzina duża

Najczęściej złożona z dziadków, jednego z ich dzieci, które założyło rodzinę, oraz jego dzieci, czyli wnuków. Mieszkanie ze sobą przedstawicieli trzech pokoleń jednej rodziny oznaczać może wspólne prowadzenie gospodarstwa domowego przez wszystkie pokolenia, chociaż możliwe jest odrębne prowadzenie gospodarstw. Jednak

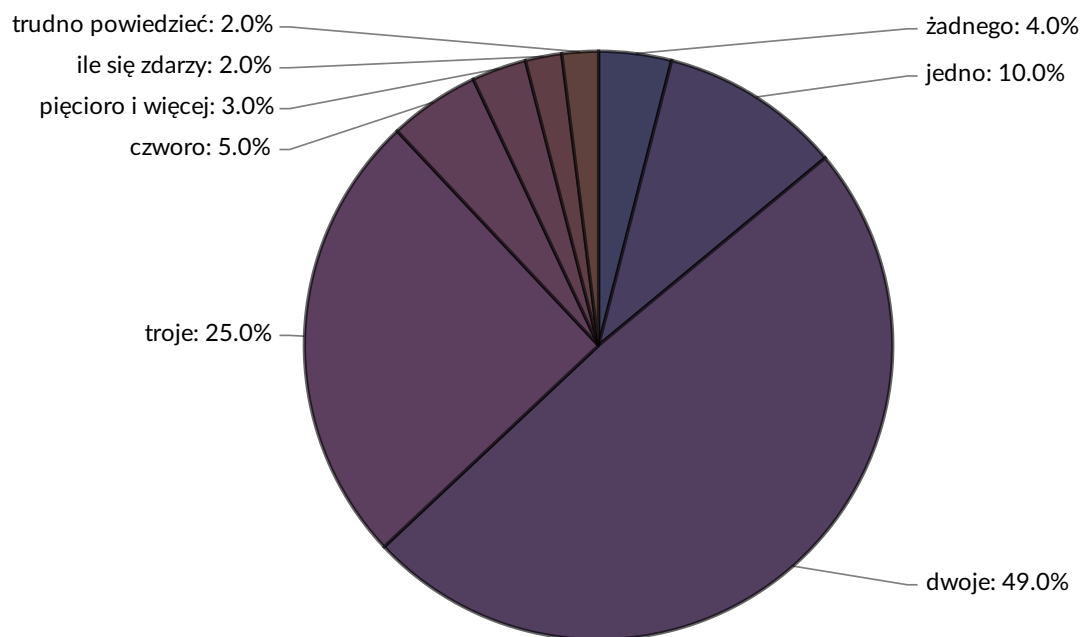
rodzina duża to także rodzina wielodzietna. Wychowywanie więcej niż dwójki dzieci jest korzystne z punktu widzenia procesów demograficznych, ale dla rodziny może oznaczać kłopoty. Dane statystyczne pokazują, że im więcej dzieci rodzina ma na utrzymaniu, tym większy odsetek rodzin w danej kategorii wyznaczonej liczbą dzieci, spada poniżej progu ubóstwa.

Rodziny niepełne

Rodziny, w których samotny rodzic lub opiekun wychowuje jedno lub więcej dzieci. Wraz z **rodzinami rekonstruowanymi** (mającymi na utrzymaniu dzieci z wcześniejszych związków lub przynajmniej dzieci jednego z partnerów w tym związku) uwidaczniają problem, jakim jest brak stabilności i trwałości związków małżeńskich. Zjawisko to ilustrują wzrastające wskaźniki rozwodów w Polsce. Brak trwałości związku ma konsekwencje zarówno ekonomiczne, jak i socjalizacyjne. Dane statystyczne pokazują zarówno zwiększoną liczbę rodzin ubogich w rodzinach osób samotnie wychowujących dzieci, jak i negatywny wpływ rozvodu na poczucie bezpieczeństwa dzieci (co skutkuje problemami wychowawczymi).

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

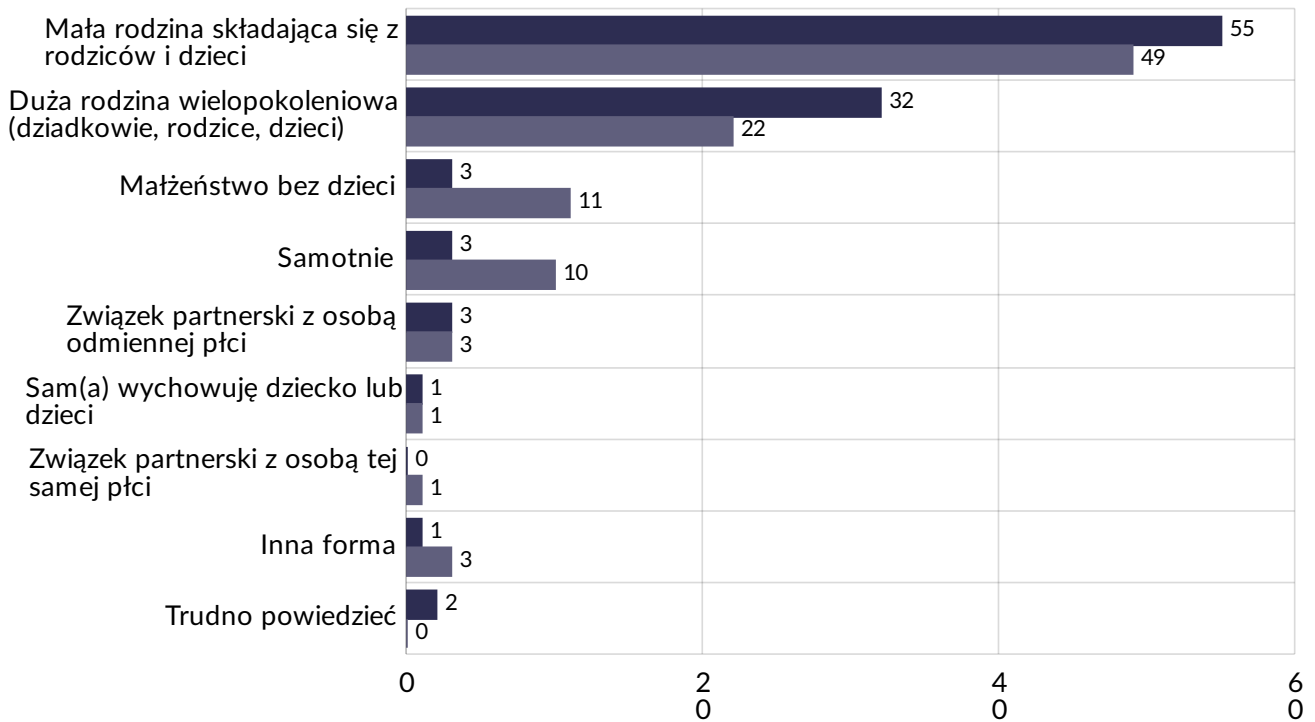
Ile dzieci chciał(a)by pan(i) mieć w swoim życiu?



Oprac. na podst.: *Preferowane i realizowane modele życia rodzinnego*, Komunikat z badań CBOS nr 46/2019, cbos.pl.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Struktura rodzin (związków)



Oprac. na podst.: *Potrzeby prokreacyjne oraz preferowany i realizowany model rodziny*, Komunikat z badań CBOS nr 61/2012, cbos.pl.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

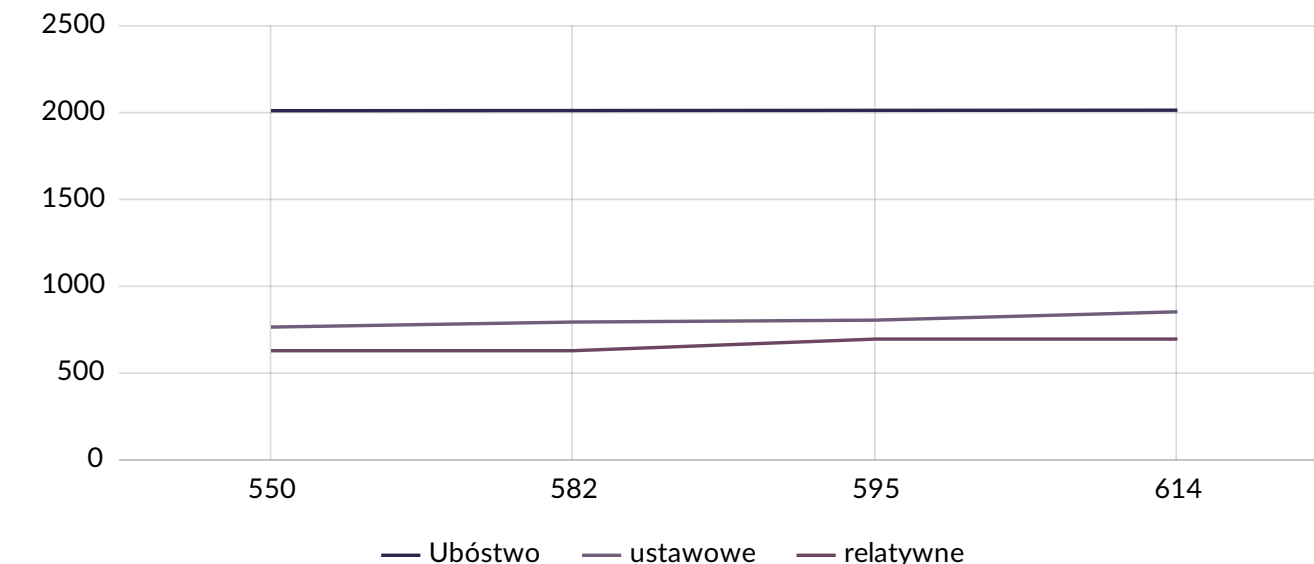
Wiążąc dane na obu wykresach, dostrzegamy dominację określonego typu rodziny. Jest on zarówno faktem społecznym, jak i pasuje do społecznych preferencji (rodzina 2+2). Jednak kto odpowiada za negatywne konsekwencje tego stanu rzeczy? Przedyskutujcie tę kwestię. Czy to jednostki powinny mieć na względzie społeczne konsekwencje swoich zachowań prokreacyjnych, czy państwo powinno te zachowania moderować? Jeśli odpowiedzialność za los zbiorowości zrzucimy na jednostki, to do czego może odwołać się państwo: do patriotyzmu, moralności, interesu? A co z wielopokoleniowością? Czy państwo powinno się skoncentrować na jej promowaniu, czy też rozbudowywaniu sieci domów pomocy społecznej, opiekujących się osobami starszymi?

Ubóstwo

Ubóstwo to zjawisko zaburzające wypełnianie przez rodzinę [funkcji ekonomicznej](#). Braki w tym zakresie wpływają jednocześnie na pozostałe funkcje podstawowe –

szczególnie na [socjalizacyjną](#) i [opiekuńczo-zabezpieczającą](#).

Granice ubóstwa dla gospodarstw jednoosobowych w latach 2016–2019



Poziom granic w IV kwartale. Wartości granic zostały zaokrąglone do pełnych złotych.

Oprac. na podst.: GUS, *Aneks do opracowania sygnałnego „Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2019 r.”*, stat.gov.pl.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

- Jedne z największych problemów polskich rodzin to ubóstwo lub zagrożenie nim. W gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej poziomu minimum egzystencji w 2019 r. żyło około 1,61 mln osób. W gospodarstwach domowych wydających mniej niż 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych (ubóstwo relatywne) żyło blisko 5 mln osób. Liczbę osób żyjących poniżej ustawowej granicy ubóstwa szacowano na blisko 3,5 mln. W sumie w 2019 r. ¼ Polaków żyła w ubóstwie.
- Z analiz ubóstwa wynika, że ma ono swoje wielorakie przyczyny wzajemnie się dopełniające i wzmacniające: brak aktywności zarobkowej, niski poziom wykształcenia członków gospodarstw domowych, niepełność rodzin (brak jednego z rodziców), wielodzietność, niepełnosprawność i inne, takie jak na przykład zamieszkiwanie na wsi.

- Rodziny wielodzietne nie są dostatecznie wspierane świadczeniami społecznymi. Brak ostrej progresji wysokości świadczeń na trzecie i każde następne dziecko powoduje, że skrajne ubóstwo ujawnia się w tych rodzinach częściej niż w rodzinach o mniejszej liczbie dzieci. Wynika to nie tylko z liczby domowników pozostających na utrzymaniu, ale również z faktu, że wielodzietność przydarza się częściej rodzicom o niskim poziomie wykształcenia (za czym bardzo często idą niższe dochody z pracy zarobkowej).

Przemoc w rodzinie

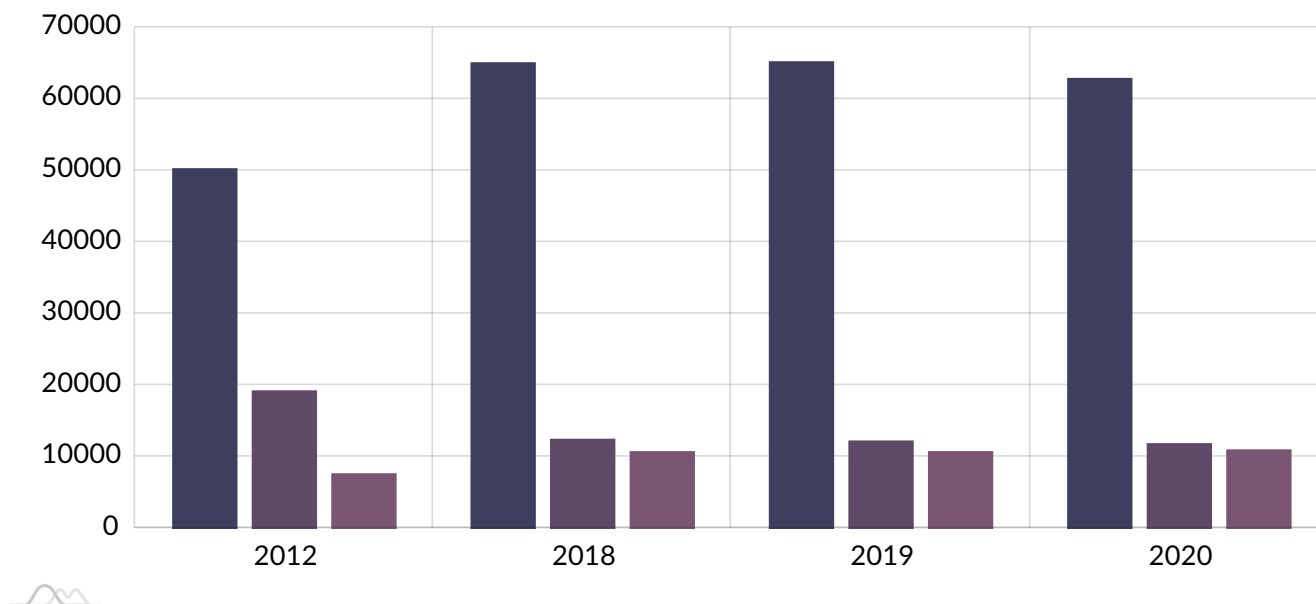
Destrukcyjna siła przemocy w rodzinie ma charakter totalny. Przemoc prowadzi bowiem do znacznego osłabienia, a czasami wręcz zaniku wszystkich funkcji rodziny. Rodzina, w której występuje przemoc, staje się rodziną patologiczną.

” Żaneta Urawska

Czym jest Niebieska Karta?

[Niebieska Karta](#) może zostać założona przez Policję, Ośrodek Pomocy Społecznej, jak i Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wypełnienie Niebieskiej Karty nie jest jednak równoznaczne ze złożeniem zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa. Nie stanowi podstawy do wszczęcia postępowania karnego. Jednak w przypadku złożenia zawiadomienia i wszczęcia postępowania może ona zostać wykorzystana jako dowód procesowy. Dokumentacja Niebieskiej Karty jest dla policji informacją, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy. Dzielnicowy ma obowiązek nie później niż w ciągu 7 dni skontaktować się z daną rodziną. Jest zobligowany do rozpoznania sytuacji i jej systematycznego monitorowania, a także do udzielania pomocy w trakcie comiesięcznych wizyt. Również dla komisji rozwiązywania problemów alkoholowych Karta jest zapisem informacji powziętych przez przedstawicieli tych służb podczas wykonywania swoich obowiązków.

Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że były dotknięte przemocą w rodzinie w latach 2012–2020 w podziale na kategorie osób w rodzinie



Oprac. na podst.: Komenda Główna Policji, *Przemoc w rodzinie (2012 –2020)*, statystyka.policja.pl [dostęp: 20.04.2021].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

” Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Przemocy w rodzinie – należy przez to rozumieć „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (...) [natomiast] członek

rodziny – należy przez to rozumieć osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą”.

Źródło: *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, 2005.*

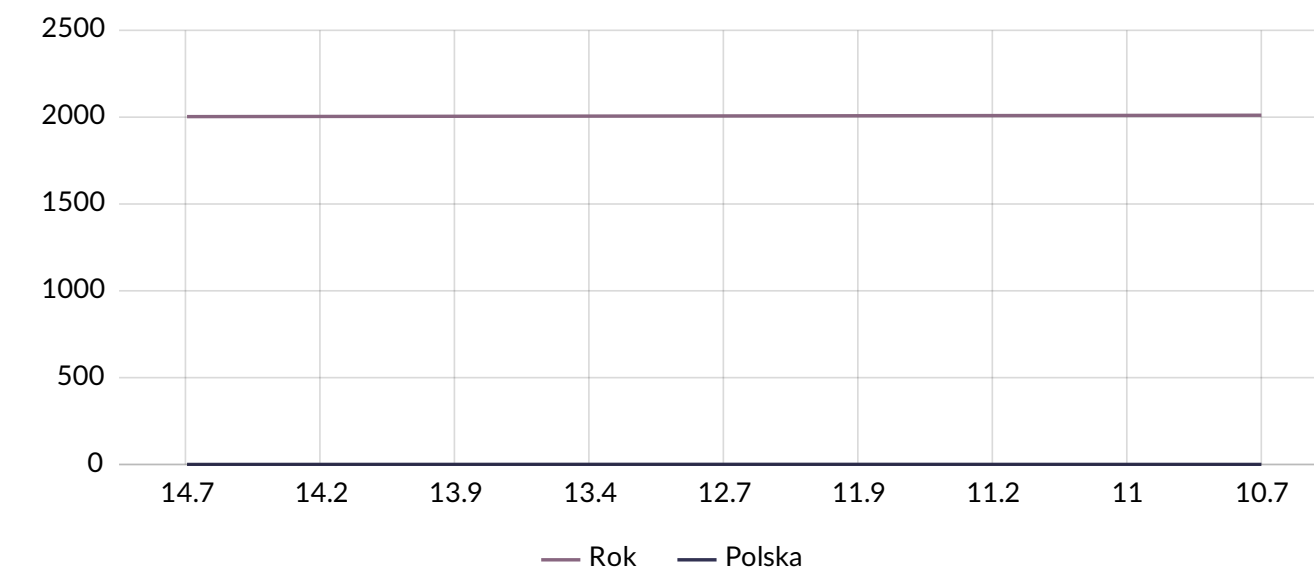
- Z badań wynika, że nie istnieje ścisły związek między statusem ekonomicznym i społecznym oraz poziomem wykształcenia a przemocą w rodzinie. Występuje ona zarówno w rodzinach o bardzo wysokich statusach, jak też niskich. Można przypuszczać, że zjawisko przemocy jest zakodowane w patriarchalnej kulturze polskiego społeczeństwa. Władza męża, ojca w rodzinie nie była z reguły kwestionowana, a jeśli już, to takie próby były zagrożone przemocą w stosunku do członków rodziny. Przemoc miała wówczas przywracać pożądane przez głowę rodziny relacje z pozostałymi członkami.
- Przemoc w rodzinach ma różne oblicza: psychiczne, fizyczne, ekonomiczne, seksualne. Rozmiary tego zjawiska można jedynie szacować, bo nie wszystkie akty przemocy są zgłaszane organom ścigania. Ale bez względu na rzeczywisty zasięg zjawiska przemocy w społeczeństwie polskim, mamy w Polsce do czynienia ze zmianą postrzegania przemocy w rodzinie przez opinię publiczną, system prawny i instytucjonalny państwa, kształtujące nowe standardy relacji między małżonkami, rodzicami i dziećmi, dziadkami i wnukami. Według danych policji obserwujemy spadek udziału dzieci dotkniętych przemocą.
- Procedura Niebieskiej Karty nie oddaje w pełni zjawiska przemocy. Wynika to z kilku przyczyn. Po pierwsze: w większości rodzin akceptowana jest przemoc w stosunku do dzieci (jako „klapsy” identyfikowane są często zwykłe pobicia, których nikt nie zgłasza na policję). Po drugie: wiele kobiet (matek/żon) doświadczających przemocy z różnych powodów nie zgłasza jej odpowiednim instytucjom. To samo można powiedzieć o mężczyznach doświadczających przemocy w rodzinie, choć jest ich znacznie mniej niż kobiet (około sześciokrotnie mniej). Jest to bowiem efekt zsocjalizowania w rodzinach, w których zagrożenie przemocą było traktowane jak naturalny stan rzeczy. Ponadto nie zgłaszają aktów przemocy w obawie przed rozpadem rodziny

i pogorszeniem statusu materialnego albo dlatego, że takie zgłoszenie jest przez otoczenie traktowane jako brak lojalności.

Niewydolność wychowawcza

Problemy wychowawcze (a szczególnie niewydolność wychowawcza rodziców) mają określone konsekwencje dla całego społeczeństwa. I to zarówno w wymiarze horyzontalnym (dzieci, które wadliwie funkcjonują w grupach rówieśniczych i w szerszym otoczeniu społecznym), jak i wertykalnym (dzieci przenoszące konsekwencje braków [socjalizacji](#) w swoje dorosłe życie i zakładane przez siebie rodziny).

Młodzież niekontynuująca nauki i niepodjemująca pracy w Polsce i Unii Europejskiej w latach 2008–2016 (w %)



Oprac. na podst.: *Ubóstwo w Polsce w latach 2015 i 2016*, GUS Warszawa, 2017, s. 79, cbos.pl.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

- Zaangażowanie rodziców w aktywność zarobkową powoduje, że dzieciom po okresie wczesnego dzieciństwa pozostawia się coraz szerszy zakres swobody. Rodzice bardzo często nie wiedzą, kto wchodzi w grupy rówieśnicze ich dzieci, jakie są ich zainteresowania, na co wydają pieniądze. Nie umieją też radzić sobie

z problemami wychowawczymi ujawniającymi się w okresie dorastania. I tak na przykład rodzice nie potrafią sobie poradzić w sytuacji, kiedy ich dziecko staje się ofiarą przemocy ze strony rówieśników w szkole i w innych przestrzeniach publicznych (na podwórku, ulicy, w parku). Nie potrafią też skutecznie eliminować agresywnych zachowań własnego dziecka w stosunku do innych dzieci.

- Część rodziców jest bezradna, kiedy młody człowiek ani nie pracuje, ani też się nie uczy i pozostaje na ich utrzymaniu. Odsetek tak zwanych NEET (z ang. *not in employment, education or training*) jest w Polsce co prawda na niższym poziomie niż w Europie, ale mniej więcej co dwudziesty młody człowiek jest bierny na rynku pracy i w systemie edukacyjnym.

Słownik

funkcja ekonomiczna rodziny

funkcja polegająca na zabezpieczeniu potrzeb materialnych rodziny; składają się na nią takie aktywności, jak praca zawodowa, a także pozyskiwanie, utrzymywanie i korzystanie z dóbr trwałych (mieszkania i jego wyposażenia, samochodu itp.) oraz dóbr kapitałowych (akcji, obligacji, oszczędności); w zakresie funkcji ekonomicznej wykonywane są różne czynności usługowe: aprowizacja, przygotowywanie posiłków, utrzymywanie czystości, dbałość o sprzęt i dobra indywidualne członków rodziny

funkcja opiekuńczo-zabezpieczająca rodziny

związana jest z koniecznością zapewnienia opieki dzieciom, które nie są w stanie samodzielnie zaspokajać swych potrzeb, a także innym członkom rodziny, którzy z racji choroby czy zaawansowanego wieku muszą korzystać z pomocy, jaką pozostali członkowie rodziny świadczą im w zakresie zaspokajania podstawowych potrzeb

funkcja socjalizacyjna rodziny

funkcja edukacyjno-wychowawcza, jaką dorośli członkowie pełnią w stosunku do dzieci; rodzina jest podstawową instytucją społeczną biorącą udział w procesie

socjalizacji

socjalizacja

(z łac. *socialis* – społeczny, towarzyski); uspołecznienie, proces nabywania przez podmiot umiejętności (a przede wszystkim przyswajania systemu wartości, norm i wzorów zachowań akceptowanych i podtrzymywanych przez zbiorowość lub społeczeństwo); proces, w którym jednostka ze swoimi specyficznymi biologicznymi i psychicznymi dyspozycjami staje się dojrzała społecznie; w wyniku tego zostaje wyposażona w dynamicznie podtrzymywane w okresie całego życia zdolności i umiejętności skutecznego działania w obrębie całego społeczeństwa (jak i w poszczególnych jego elementach); jednocześnie jest to proces powstawania i rozwoju osobowości zachodzący we wzajemnej zależności ze społecznie przekazywanym środowiskiem socjalnym i materialnym

Audiobook

Polecenie 1

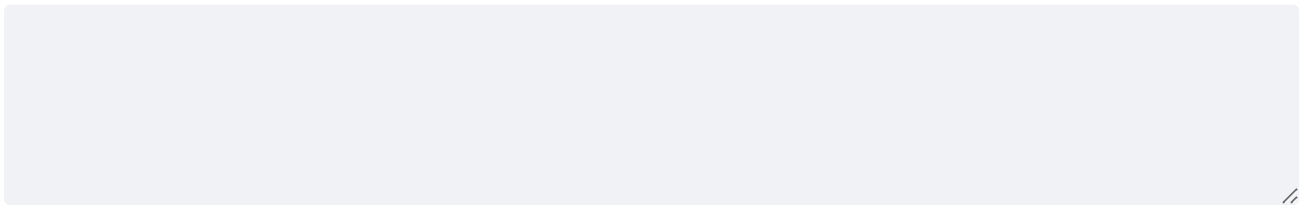
Zapoznaj się z audiobookiem, a następnie wykonaj ćwiczenia.

Źródła cytatów: A. Kwak, *Współczesna rodzina – czy tylko problem struktury zewnętrznej?*, [w:] S. Grotowska, I. Taranowicz (red.), *Rodzina wobec wyzwań współczesności*, Wrocław 2015, s. 11. 17–18; *Wstęp*, [w:] S. Grotowska, I. Taranowicz (red.), *Rodzina wobec wyzwań współczesności*, Wrocław 2015, s. 7.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

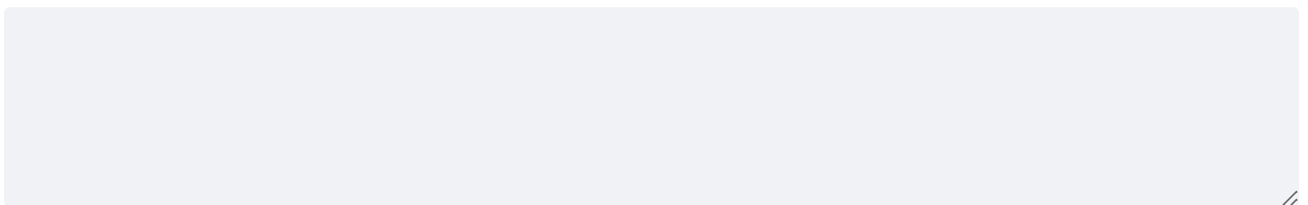
Ćwiczenie 1

Wskaż konsekwencje, jakie dla funkcjonowania rodziny we współczesnym społeczeństwie polskim mogą mieć negatywne zjawiska w sferze gospodarki.






Ćwiczenie 2

Scharakteryzuj przyczyny, jakie twoim zdaniem powodują rozpowszechnianie się we współczesnym świecie form współżycia społecznego zastępujących klasycznie rozumianą rodzinę, która zostaje założona przez zawarcie związku małżeńskiego.



Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:   

Ćwiczenie 1



Ćwiczenie 2



Ćwiczenie 3



Ćwiczenie 4





Zapoznaj się z fragmentem ustawy, a następnie wykonaj polecenie.

” Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny

Art. 4. 1.

Prawo do posiadania Karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci bez względu na ich wiek.

2. Członkami rodziny wielodzietnej są:

1. rodzic (rodzice) – przez którego rozumie się także rodzica (rodziców) zastępczych lub osobę (osoby) prowadzącą rodzinny dom dziecka;
2. małżonek rodzica;
3. dziecko – przez które rozumie się także dziecko, nad którym rodzic sprawuje rodzinną pieczę zastępczą, oraz osobę przebywającą w dotychczasowej rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka, o której mowa w art. 37 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 i 1292).

Źródło: *Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl, [dostęp 5.03.2020 r.].

Ćwiczenie 6



Zapoznaj się z danymi na wykresie oraz z fragmentem opisującym program warsztatów realizowanych przez Stowarzyszenie Kobiet „Konsola” w ramach „16 Dni Akcji Przeciw Przemocy ze Względu na Płeć” i wykonaj polecenie.

Źródło I

Oprac. na podst.: Magda Biejat, Rafał Rudnicki, *Niebieskie karty. Badanie*, 2016.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., 2016, licencja: CC BY-SA 3.0.

Źródło II

” Anna Jarmuż

Przemoc ma płeć. Doświadczają jej głównie kobiety i dzieci

27 listopada

O godz. 18.30, w Centrum Amarant (ul. Słowackiego 19/21) odbędzie się projekcja filmu „Maska twardziela. Przemoc, media i kryzys męskości” w reż. Sut Jhally.

28 listopada

Teatr Forum wystawi spektakl dotyczący kulturowych wzorców męskości i ich wpływu na dyskryminację i przemoc ze względu na płeć. Premiera sztuki odbędzie się o godz. 18, w Centrum Amarant.

28–29 listopada

Chłopcy i mężczyźni będą mogli wziąć udział w warsztatach dotyczących kulturowych wzorców męskości i przeciwdziałania

przemocy ze względu na płeć. Zajęcia odbędą się w Centrum Amarant (w sb. w godz. 9–15, w nd. w godz. 10–16). Obowiązują zapisy.

Źródło: Anna Jarmuż, *Przemoc ma płeć. Doświadczają jej głównie kobiety i dzieci*, 22.11.2015 r., dostępny w internecie: gloswielpolski.pl [dostęp 30.12.2019 r.].

Ćwiczenie 7



Przeanalizuj dane na wykresie i wykonaj polecenie.

Oprac. na podst.: GUS Warszawa, *Ubóstwo w Polsce w latach 2015 i 2016*, 2017.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 8



Zapoznaj się z pojęciem wertykalizacji wyjaśnionym w poniższym fragmencie i wykonaj polecenie.

” Piotr Szukalski

Solidarność pokoleń. Dylematy relacji międzypokoleniowych

Wertykalizacja sieci rodzinnej symbolizowana jest przez odwołanie do strąka fasoli „...długiego (wielopokoleniowość wywołana redukcją umieralności) i wąskiego (efekt małodzieństwa prowadzącej do występowania niewielkiej, mało zmiennej z pokolenia na pokolenie, liczby krewnych), wzmacniając wagę relacji międzypokoleniowych, osłabiając zaś stosunków intrageneracyjnych”.

Źródło: Piotr Szukalski, *Solidarność pokoleń. Dylematy relacji międzypokoleniowych*, Łódź 2012, s. 20–21.

Dla nauczyciela

Autorka: Paulina Wierzbińska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Rodzina – zagrożenia i problemy

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

I. Człowiek i społeczeństwo. Uczeń:

2) charakteryzuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – współczesne typy rodziny; wyjaśnia problemy związane z realizacją różnych funkcji rodziny w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zakres rozszerzony

XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:

17) wyjaśnia instytucje prawne prawa rodzinnego w Rzeczypospolitej Polskiej (intercyza; rozwód, separacja; pokrewieństwo i powinowactwo; przysposobienie).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje współczesne typy rodziny, odwołując się do badań opinii publicznej;
- wyjaśnia problemy, jakie rodziny w Rzeczypospolitej Polskiej mają z realizacją różnych funkcji;
- łączy poszczególne problemy, jakie z realizacją wybranych funkcji mają rodziny w Polsce, z przyczynami tych problemów i ich konsekwencjami.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- mapa myśli;
- śniegowa kula.

Formy pracy:

- praca indywidualna;

- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z treścią e-materiału, żeby w czasie zajęć móc aktywnie uczestniczyć w dyskusji i rozwiązywać zadania.

Faza wstępna:

1. Wprowadzenie uczniów w temat lekcji: „Rodzina – zagrożenia i problemy” i omówienie celów zajęć.
2. Uczniowie biorą udział w rozmowie wprowadzającej szczegółowo w przedstawiony temat lekcji.

Faza realizacyjna:

1. Śniegowa kula. Uczniowie w parach przygotowują odpowiedź na pytanie: Z jakimi problemami i zagrożeniami mierzy się współczesna rodzina? Następnie łączą się w czwórki, porównują swoje pomysły, dyskutują i tworzą wspólną wersję propozycji. W kolejnym kroku łączą się w ósemki i coraz liczniejsze grupy, aż powstanie ogólnoklasowa odpowiedź.
2. Uczniowie zapoznają się z medium w sekcji „Audiobook”. Tworzą notatkę w formie mapy pojęć. Następnie wykonują polecenia i ćwiczenia dołączone do

materiału.

3. Uczniowie wykonują ćwiczenia nr 1–4. Nauczyciel sprawdza poprawność wykonanych zadań, omawiając je wraz z uczniami.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie uzupełniają mapę pojęć o refleksje z początku zajęć.

Praca domowa:

1. Uczniowie wykonują ćwiczenia nr 5–8 z sekcji „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

- *Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny*, prawo.sejm.gov.pl, [dostęp 5.03.2020 r.].
- M. Biejat, R. Rudnicki, *Niebieskie karty. Badanie*, 2016.
- A. Jarmuż, *Przemoc ma płęć. Doświadczają jej głównie kobiety i dzieci*, głoswielkopolski.pl [dostęp 30.12.2019 r.].
- GUS Warszawa, *Ubóstwo w Polsce w latach 2015 i 2016*, 2017.
- P. Szukalski, *Solidarność pokoleń. Dylematy relacji międzypokoleniowych*, Łódź 2012.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium z sekcji „Audiobook” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.